JORDI FORTUNY

Periodistes i conductors d'autobús

No sé si deixar la direcció d'EL TEMPS després de gairebé quatre anys de treball quotidià impressiona més que assumir-la. En tot cas, submergir-se en la redacció d'un setmanari d'informació general en llengua catalana que, a més, és l'únic, i, a més, s'edita a València, és una experiència singular –per dir-ho d'alguna manera–, que té poc a veure amb altres realitats més habituals en el món de la premsa escrita. Els lectors tenen a les mans el darrer número d'EL TEMPS que dirigeix un servidor. Per això, després de tantes setmanes de complicitat –els nostres lectors són constants i fidels– i de treball conjunt amb tota la gent de la casa i amb els col·laboradors, m'ha semblat oportú fer algunes reflexions en veu alta, basades en el que hem viscut plegats des del setembre de 1997.

D'entrada, crec que convé començar a arraconar el tabú de les grans dificultats que té fer premsa en català. Efectivament, les dificultats són moltes, fins i tot incomptables, però també és veritat que es poden superar si es fan els esforços necessaris. La fórmula és senzilla: a més dificultats, més esforços, i la cosa funciona. Podríem dir que l'única condició particularment necessària per fer premsa en català és tenir capacitat de resistència, o treure-la d'on sigui. A València encara en cal més, de capacitat de resistència, però aquest setmanari ha demostrat que no és una condició impossible de complir, perquè ja ha superat els disset anys d'història, ha superat tots els rècords coneguts pel que fa als setmanaris d'informació general en català. Els mèrits d'això estan molt repartits i no acabaríem mai de citar els qui hi han contribuït, tot i que és obvi que sense Eliseu Climent, l'editor, no hauria estat possible.

Entre fer un setmanari a Londres, a Madrid o a València hi deu haver algunes diferències, però no gaires més que entre conduir un autobús a Londres, a Madrid o a València. En tots els casos cal tenir ofici, calen criteris i plantejaments professionals, i adaptar-se a l'entorn. Fer de periodista s'assembla molt a tot arreu. Aquí, en la mesura que el català es normalitza i avança el coneixement de la llengua en la societat, el camí es fa més planer i desapareix el complex de tribu d'indis que anys enrere podia tenir la gent entossudida a utilitzar el català amb naturalitat en totes les situacions: a l'hora de parlar, de llegir i d'escriure o a l'hora de guanyar-se les mongetes com a periodista.

Potser hi haurà qui no estigui d'acord amb aquesta manera "optimista" de veure la nostra realitat, però estic convençut que no es pot assolir aquella capacitat de resistència tan necessària de què parlava sense una certa dosi d'autosuggestió. Expliquen que els candidats, per anar bé, han d'estar convençuts que guanyaran les eleccions. De la mateixa manera, és molt difícil fer premsa normal en català sense estar convençut que és perfectament possible. I massa vegades les complicacions –totalment reals– d'aquesta activitat s'utilitzen com a excusa per a dissimular la mediocritat, la feblesa o la incapacitat.

"Els candidats han d'estar convençuts que guanyaran les eleccions. Per fer premsa normal en català, també s'ha d'estar convençut que és possible"

De tota manera, l'autosuggestió també té límits. Ni posant-nos una bena als ulls evitarem d'adonar-nos que la llengua està lluny d'assolir els nivells de normalitat que serien exigibles en un país modern com el nostre, i això afecta directament l'exercici del periodisme en llengua catalana. Amb matisos, segons si estem parlant de Catalunya, del País Valencià o de les Illes, però l'afecta. I per tant, barrejar el periodisme amb la militància lingüística, i fins i tot política, de vegades és difícil d'evitar. És més: en molts casos, és impossible d'evitar.

Això no és dolent, mentre siguem conscients que és una situació que cal superar. La premsa d'informació general en català –que no pot deixar de ser combativa– faria un flac favor a la normalitat a què aspirem si no tingués en l'horitzó l'objectiu de la independència, el rigor i l'objectivitat, al servei de la veritat, com tota la premsa democràtica del món. Combat per la llengua, sí, però al mateix temps treball constant per a oferir una informació veraç, equilibrada, valenta, desacomplexada i de qualitat a la societat, que té dret a exigir-la.

Això és el que EL TEMPS i molts altres mitjans de comunicació intenten des de fa anys, des de la recuperació de la democràcia. Dic intenten, perquè mai no s'arriba del tot a les situacions ideals, però sí que poden estar cada vegada més a prop. En això, els lectors tenen un paper fonamental, i cada vegada més. Avui dia, els lectors de premsa escrita són ciutadans que exerceixen la seva llibertat amb un grau de responsabilitat probablement superior a la mitjana de la població, perquè decideixen dedicar una part del seu temps a informar-se de manera activa i no es conformen amb la informació que, de manera passiva, reben fàcilment a través dels mitjans audiovisuals. A més, paguen per aquest plus d'informació. Per això es poden permetre el luxe de ser exigents amb els diaris o les revistes que compren. I bé, ja que poden, que ho facin. No hi ha estímul més eficaç per als qui ens dediquem a aquest ofici que l'exigència, la crítica o –també, és clar– l'elogi dels lectors. De fet, sense els lectors no existiríem.

Director d'EL TEMPS